

Pranešimas spaudai

2010 02 10

Ekspertai siūlo susilaikyti nuo sparčiai populiarėjančių elektroninių cigarečių įsigijimo

Pastaraisiais metais vis daugiau šalių aktyviai, o svarbiausia sėkmingai kovoja su tabako pramone. Nors vos kelios šalys Europoje jau yra visiškai uždraudusios rūkymą visose uždaroose patalpose, po 2009 metais Europos Komisijos priimto nutarimo panašios sąlygos iki 2012 metų turėtų įsigaliooti visose ES šalyse. Be to, daugėja šalių siekiančių visiškai pašalinti tabako gaminių reklamą iš prekybos vietų, tinkamai sureguliuoti jų prieinamumą bei ženklumą. Taip pat tabako šalininkų gretas sparčiai retina dažnėjantys moksliniai tyrimai, atskleidžiantys vis daugiau įdomių faktų apie pražūtingą tabako poveikį žmogui. Štai Ispanijos Navaros universitete atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad rūkymas didina viršsvorio riziką. Jei išsamesnės studijos patvirtins šiuos rezultatus, paaiškės, kad ilgas šimtmečius kurtas liekno kūno ir rūkymo santykis tėra mitas. Didelių atgarsių susilaukė ir Vokietijos vėžio draugijos išplatintas vėžį sukeliančių medžiagų (kancerogenų) sąrašas, kuris buvo papildytas iki 90 ir yra toliau pildomas. Kadangi JAV Maisto ir narkotikų administracija šiuo metu stengiasi išsklaidyti dūmų šydą, ilgą laiką dengiantį cigarečių sudėtį, ir jau 2011 metų birželį išplatins išsamią informaciją apie cigarečių sudėtį, kurią tabako gamintojai yra priversti pateikti, smalsu- ar tik dar labiau nesumažės rūkančiųjų gretos.

Visgi, tabako pramonė supratusi, kad jų padai ne juokais svyla, turėjo imtis kokios nors gudrybės. Buvo priimtas labai paprastas rinkodaros sprendimas ir rinkoje pasirodė naujas produktas – elektroninės cigaretės. Nors šiuo metu dar nėra didžiųjų tabako gamybos kompanijų gaminamų elektroninių cigarečių, galima net neabejoti, kad tai tik laiko klausimas. Jei elektroninės cigaretės įsitvirtins rinkose, o pardavimų skaičiai rodo, kad taip netrukus ir bus, jų gamybos neabejotinai imsis ir tabako pramonės gigantai. Nauja revoliucine mokslinė pažanga prekeivių pavadintas produktas atrodo visai kaip tikra cigaretė ir yra įkraunamas baterija. Kaip teigiama, didžiausias e-cigarečių privalumas yra tas, kad nikotino koncentracija jose gerokai mažesnė nei tikrose cigaretėse, be to, jos padeda sutaupyti pinigus, suteikia galimybę rūkyti visur ir visada, neskleidžia jokio nemalonaus kvapo, nekenkia dantų baltumui, nekelia gaisrų pavojaus. Taigi, elektroninės cigaretės vadinamos sveika alternatyva tikrosioms cigaretėms arba siejamos su priemonėmis, padedančiomis mesti rūkyti, tačiau toks jų apibūdinimas kelia ir rimtų abejonių. Nereikia pamiršti, kad Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencijos, kurią yra ratifikavusi ir Lietuva, tikslas nėra sukurti naujus produktus, kuriuos būtų galima rūkyti visur, o atvirksčiai, šalys yra susitarusios visomis įmanomomis priemonėmis mažinti rūkymo plitimą.

Nors mokslininkams tenka pripažinti, kad kai kuriais aspektais elektroninės cigaretės yra mažiau pavojingas produktas nei įprastos cigaretės, nei vienas jų nedrįsta prognozuoti, kokios gali būti pasekmės organizmui po ilgalaikio šio produkto vartojimo. Nors išsamūs tyrimai, nustatantys galimą elektroninių cigarečių žalą žmogaus organizmui nėra iki galo atlikti, Pasaulio sveikatos organizacija drauge su kitomis tabako kontrolės organizacijomis skatina visus vartotojus elgtis apdairiai ir, kol nėra iki galo iširtos galimos pasekmės, susilaikyti nuo šio produkto įsigijimo ir vartojimo. Tuo labiau, kad JAV Maisto ir vaistų administracijai didelių abejonių šio naujadaro „sveikumu“ sukėlė faktas, kai buvo nustatyta, kad įtraukiamo nikotino garų kiekis priklauso nuo naudojamų baterijų rūšies ir buvo aptikta vėžį sukeliančių cheminių medžiagų pėdsakų. Jungtinėje Karalystėje yra draudžiama šį produktą pardavinėti kaip pagalbinę priemonę metant rūkyti, tačiau kol kas nėra draudžiama rūkyti jo viešose vietose. Tuo tarpu, Maltoje e-cigaretės jau yra pripažintos tabako gaminiu ir negali būti reklamuojamos, naudojamos uždaroose patalpose ir parduodamos nepilnamečiams.

Net jei ir paaiškėtų, jos šis produktas išties yra mažiau kenksmingas, svarbu suvokti, kad nikotino dozės mažinimas neišsprendžia priklausomybės problemos, o tik padeda dar labiau silpninti valią ir pasiryžimą visiškai mesti rūkyti. Taip pat nėra abejonės, kad šiuo nauju produktu suskubs pasinaudoti elektronikos naujovėmis besidomintys vaikai ir paaugliai, kurie šiandien dar nėra rūkoriai. Tokiu atveju pasekmės būtų pražūtingos, nes vaikui priklausomybė nikotinui vystosi itin greitai, o nebeesant specifinio tabako kvapo, tėvams ir mokytojams bus daug sunkiau pastebėti vaiko rizikingą elgseną. Privalu pabrėžti, kad iki šiol skelbiamoje elektroninių cigarečių prekeivių pateikiamoje informacijoje nurodomi nikotino kiekiai yra tokie, kurie kiekvienam vaikui gali sukelti itin pavojingus nikotino intoksikacijos reiškinius ir rimtus sveikatos sutrikimus. Todėl atsižvelgdama į mokslinių tyrimų apie šį naują produktą stoką, Nacionalinė Tabako ir Alkoholio kontrolės koalicija pataria susilaikyti nuo šio produkto įsigijimo kol nebus atlikti kompetetingi ir išsamūs elektroninių cigarečių sudėties bei poveikio žmogaus organizmui tyrimai.

Pranešimas parengtas naudojantis Pasaulio sveikatos organizacijos, Europos rūkymo prevencijos tinkle, D.Britanijos medicinos žurnalo, BBC ir JAV Maisto ir vaistų administracijos duomenimis.

Vaida Liutkutė